

ƏSRİN BÖYÜK FACİƏSİ

Xocalı 1991-ci ilin oktyabrında blokada idi. Gediş-gəliş, avtobus əlaqəsi kəsilmişdi. İnsanlar çəşqin vəziyyətdə yaşayırdı. Sbahın ümidiylə yaşayırdılar. Soydaşlarımız nə qədər dözümlü nümayiş etdirdilər də Bakıdan kömək gəlmirdi.

1992-ci ilin 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı dəstələri SSRİ dövründə Xankəndi (Stepanakert) şəhərində yerləşdirilmiş 366-cı motoatıcı alayın zirehli texnikasının hərbi heyətinin köməkliyi ilə Xocalı şəhərini zəbt etdi. Hücumdən əvvəl fevralın 25-i axşam çağında şəhər toplardan və ağır çaplı silahlardan şiddətli atəşə tutuldu. 26 fevral səhər saat 5-radələrində Şəhər ələ keçirildi.

Ermənilərin əhatəsində olan təqribən 2500 nəfər əhali azərbaycanlılar məskunlaşmış Ağdam rayonunun mərkəzinə çatmaq ümidiylə ağır şəraitdə şəhəri tərk etməyə məcbur oldu. Şəhər yerlə-yeksan oldu. Hərbiçilər

dinc əhaliyə qarşı divan tutdular. Kiçik yaşlı uşaqlar 63 nəfər, qadınlar 106 nəfər, qocalar 70 nəfər öldürüldü. 8 ailə tamamiylə məhv edildi. 25 uşaq hər iki valideynini itirdi.

130 uşaq valideynlərindən birini itirdi. 487 nəfər yaralanmışdır. Onlardan 76 nəfər uşaqlardır. 1270 nəfər əsir götürülmüşdür, 150 nəfər itkin düşmüşdür. Dövlətin və əhalinin əmlakına 01.04.1992-ci il tarixinə olan qiymətlə 5 milyard rubul dəyərində ziyan vurulmuşdur.

Əhalisi 700 min olan Xocalı Xankəndindən 10 km cə-

nub-Şərqdə Qarabağ dağ silsiləsində Ağdaş, Şuşa, Əsgəran, Xankəndi yollarının üstündə yerləşir. O vaxtı yeganə hava limanı Xankəndində yerləşirdi. Əhali əsasən

üzümçülük, heyvandarlıq, arıçılıq və əkinçiliklə məşğul olurdu. Şəhərdə toxuculuq fabriki, 2 orta məktəb, və 2 natamam orta məktəb var idi. Dünya mətbuatı bu görünməmiş faciədən çox yazmışdır.

Xocalıya hücumda Müstəqil Dövlətlər Birliyinin ordu-suna məxsus 366-cı motoatıcı alayın hərbiçiləri iştirak etmişlər. Memorial Hüquq -mü-

dafiə mərkəzi təsdiq etmişdir ki, Xocalıya hücum zamanı erməni silahlı dəstələrinin dinc əhaliyə qarşı hərəketləri Cenevrə konvensiyasına həmçinin Ümmumdünya İnsan haqlarının Bəyannaməsinin (BMT-nin Baş Assambleyasının 10.12.1948-ci ildə qəbul edilmişdir) 2, 3, 5, 9, 17 maddələrinə kobud qaydada ziddir.

Azərbaycan Milli Məclisi (Parlament) hər il fevralın 26 -saat 17 -00 da Azərbaycan xalqı Xocalı soyqırım qurbanlarının xatirəsini yad edir. Sevindirici odur ki, biz bu il Ali Baş Komandanımız və əziz Prezidentimiz İlham Əliyevin rəhbəri olduğu qalib xalqımızla Xocalı soyqırımını yad edəcəyik. Yaşasın Azərbaycan xalqı, yaşasın müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyev!

Maral Həsənova
Bakı şəhəri, Nizami
rayon qeydiyyat
şöbəsinin rəisi

Artıq hamımıza, eləcə də bütün dünyaya gün kimi aydındır ki, Cənubi Qafqazın bugünkü faciəli tarixi erməni etnosunun bura köçürülüb gətirilməsi ilə daha doğrusu, çar Rusiyasının Qafqaz siyasəti ilə sıx bağlıdır. Ermənistan bu gün Cənubi Qafqaz üçün, bütövlükdə həm də region üçün ən ciddi təhlükə, münafişə ocağıdır. Ermənistan həm də dünyada sülh üçün ciddi təhlükədir.

Çar Rusiyasının yaxamızdan asdığı "qara ölüm"

Yer üzündə taun adlı bir xəstəlik var. Epidemiyə olaraq bir neçə dəfə yayılmış və xeyli insanın həyatını məhv etmişdi. Avropada ona "Qara ölüm" də deyirlər. Deyilənə görə, taun ən çox olduğu ərazilərdə, xüsusən, Avropa tarixində insanları məhv etməklə bərabər, böyük bir iz bu-

min İran və 84 min Türkiyə erməni Yelizavetpol və İrəvan quberniyalarında ən yaxşı torpaqlarda yerləşdirildilər:" Yelizavetpol quberniyasının dağlıq hissəsi (indiki Dağlıq Qarabağ) və Göyçə gölünün sahilləri ermənilərlə məskunlaşdırıldı. O daha sonra qeyd edirdi ki, "Cənubi Qafqazda yaşayan 1 milyon 300 mindən artıq erməninin 1 milyondan çoxunun diyarın köklü sakinlərinə aidiyyəti yoxdur və bizim tərəfimizdən köçürülərək yerləşdirilmişlər".

Nə yazıq ki, 10 fevral 1828-ci ildə bağlanmış sazişə görə Azərbaycan ərazilərinə köçürülmə fevral ayının ən başda gələn faciələrindən biridir. Hətta 1905-ci ilin fevralın 6-da Bakıda erməni terrorçuları tərəfindən Sabunçu kəndinin sakini Ağarza Babayevin öldürülməsi ilə başlanan erməni-mü-

SSR-in Qafan rayonunun azərbaycanlılar yaşayan kəndlərinə kütləvi basqınlar təşkil etdilər, vəhşiliklər, terror törədərək, köməksiz azərbaycanlıları doğma yurdlarından perik sala bildilər. Bu gün oxucularımıza deportasiyadan sonra təkə (1988-1995-ci illər ərzində) fevral ayında törətdikləri cinayətləri sadalayaçağıq. Ola bilər bəzi qanlı fevral günlərini yazmağı unutmuşam. Amma bizim gözümdən qaçmış digər faktların toplanmasına siz də yardımçı ola bilərsiniz.

Ermənilərin bizə yaşatdığı "Qanlı Fevral"

1 fevral - 1994-cü il Bakı dəmir yolu vağzalında "Kislovodsk-Bakı" sərnişin qatarında terror aktı törədilmiş, 3 nəfər həlak olmuş, 20 nəfər yaralanmışdır.

7 fevral -1992-ci il ermənilər güclü artilleriya hazırlığından sonra 366-cı rus atıcı alayının köməyi ilə Sırxavənd kəndinə hücum edir. Rasim Ərşad oğlu Fərzəliyev şəhid olur.

Kənd sakini İsa kişi mərmə qəlpəsindən həlak olur

Dinc sakinlərdən - F.Qasımov, T.Bəşirov, Q.Mehdiyev, B.Məmmədov, Ç.İbrahimov yaralanırlar.Sırxavənd kəndi ermənilər tərəfindən işğal olunur.

7 fevral -1993-cü il erməni-rus birləşmələri güclü hücumu keçərək Sərsəng su anbarı yaxınlığında 3 yaşayış məntəqəsini ələ keçirirlər. Mülki əhalidən və hərbiçilərdən yaralanırlar olur.

11 fevral- 1992-ci il də Şuşanın Malibəyli və Quşçular kəndləri işğal olundu, 30 dan çox azərbaycanlı öldürülmüş, 100-dən çoxu yaralanmış və ya əsir götürülmüşdür.

12 fevral - 1988-ci il Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində (DQMV) ermənilərin ilk separatçılıq cırıqları başlayıb. DQMV-nin mərkəzi Stepanakert (Xankəndi) şəhərində vilayət partiyası komitəsinin binası qarşısında "miatsum" (Ermənistan "birləşmə") şüarı altında mitinq keçirilib.

17 fevral -1992-ci il Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndində Ermənistan silahlı qüvvələri və Rusiyanın 366-cı alayı tərəfindən törədilən soyqırım baş verdi. Nəticədə xeyli sayda mülki azərbaycanlı şəxslər ermənilər tərəfindən qətlə yetirilmiş, bir o qədər də əsir alınmışdır. 117 nəfər əsir alınmış, 66-90 nəfər mülki şəxs isə qətlə yetirildi.

18 fevral - 1990-cı ildə Yevlax-Laçın yolunun 105-ci km-də "Şuşa-Bakı" marşrutu ilə hərəkət edən avtobus partladılmış, çoxlu insan tələfatı olmuşdur.

20 fevral -1988-ci il -Azərbaycan SSR-in DQMV Xalq Deputatları Sovetinin erməni deputatları qeyri-legitim növbədənkonar sessiya çağıraraq "Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın tərkibindən çıxarılıb Ermənistanə verilməsi haqqında" qərar qəbul ediblər.

22 fevral -1988-ci ildə Əsgəran yaxınlığında ermənilərin açdığı atəş nəticəsində Əli və Bəxtiyar adlı iki azərbaycanlı gənc həlak oldu

Fevralın 5-də (1992-ci il) Xocavənd rayonunun Günəşli kəndi ermənilər tərəfindən işğal edildi.

22 Fevral -1992 il ermənilər rusların zirehli texnikası və piyada dəstələrinin köməyi ilə Füzuli rayonunun Yuxarı Veysəlli kəndini gecə saat 3-də mühasirəyə aldılar.

Kəndin 100-dən artıq evi yandırıldı. 1000 nəfərdən artıq adam evsiz-əşiksiz qalaraq kəndi tərk etmişdi.

Döyüş zamanı kənd sakinlərindən və onun müdafiəçilərindən 5 nəfər həlak olmuş, 20

"Qara ölüm"ün bizə yaşatdığı qanlı fevral: etnik təmizləmə, təcavüz, qətl, işğal, terror.."

səlmən qırğınları bəzi müəlliflərin iddia etdikləri kimi, bir təsadüf nəticəsində deyil, məhz bütün Qafqazın varlı ermənilərinin zaman-zaman cəm olmaları bir şəhərdə planlı şəkildə baş vermişdi. Ermənilərin evlərinin damından, pəncərələrindən küçədən keçən azərbaycanlılar gülləbaran edilirdi.

Evlər, mağazalar qarət edilir və yandırılırdı. Bakıda ki bir çox fabriklər və müəssisələr yandırılıb dağıldı. Hakimiyyət orqanları qırğınların dayandırılmasında acizliyini göstərdi. Bakı qırğınlarının səbəb və nəticələrini araşdırın Rusiya Senatının üzvü Aleksandr Kuzminski 6-9 fevral tarixlərində baş vermiş birinci Bakı qırğınları zamanı 232 nəfərin qətlə yetirildiyini, onların da yarıdan çoxunu ermənilərin təşkil etdiyini yazır.

Hər iki tərəfdən yüzlərlə insanın ölməsi və yaralanması ilə nəticələnən qırğınlar fevralın 9-da dayandırılmışdı. Onu da qeyd edək ki, Azərbaycanlıların sonuncu deportasiyası məhz 1988-ci ilin 23 fevralında başlandı. Etnik təmizləmə siyasəti həyata keçirən ermənilər Ermənistan

nəfər yaralanmış, 16 yaşlı oğlan uşağı itkin düşmüşdür.

26 fevral -1992-ci il Xocalı soyqırımı - 613 nəfər öldürülmüşdü ki, onlardan 63 nəfəri uşaq, 106 nəfəri qadın, 70 nəfəri isə qocalar idi. 8 ailə tamamilə məhv edilmişdi. 487 nəfər şikəst olmuşdu ki, onlardan da 76-sı uşaqdır. Bundan əlavə, 1275 nəfər əsir götürülmüş, 150 nəfər itkin düşmüşdür.

27 fevral -1988-ci ildə SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin ermənilərin özləri ilə birgə təşkil etdiyi və həyata keçirdiyi ssenari - Sumqayıt hadisələri. Eduard Bəşirovun başçılıq etdiyi qarşıya və işğallarda, rəsmi məlumatlara görə, 32 nəfər öldürülmüşdür.

Onların bir neçəsini Qriqoryan özü qətlə yetirmişdi. 20 yanvar faciəsinə açılan qapı. 28 fevral -1993-cü ildə Rusiyanın Şimali Qafqaz ərazisində Qudermes stansiyası yaxınlığında "Kislovodsk-Bakı" sərnişin qatarı partladılmış, 11 nəfər həlak olmuş, 18 nəfər yaralanmışdır.

Azərbaycan Ordusuna güvənirik! Azərbaycan Ordusu rəşadətli, qüdrətli, güclüdür. Gec ya tez terrorçu ermənisiz bir Qarabağı bizə ərməğan edəcəyinə inanırıq! Amma bu qanlı tarixi unutmaq elə özü cinayətdir!

Şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirik!

Əntiqə Rəşid